

Zima prihaja.

Goste megle že temnijo
malo prej še krasni gaj;
znamenja se že množijo,
da prihaja zima zdaj.

Zadnja rož je odcvetela,
kras izgini! je livad,
vsa lepota je zvenela;
kratka cvetju je pomlad.

List za listom z drevja pada,
skoraj veje so golé,
slana beli polje rada,
solze megli ledené.

Mrzel zrak po drevju prede
ivje že med vejami;
led se rad vrh vode vsede,
burja v temno noč buči.

Tiho zdaj je vse po logu,
oh, o pevcih ni sledi,
ki so peli v širnem krogu
tak radostno prejšnje dni.

Burja vedno bolj razsaja,
zatemnjeno je nebo;
tužno srce mi prihaja,
ko to moje zre okó.

Oj, krasota zemska mine,
raj je kratek tu cvetic,
vrt, gaj, travnik in ledine
kmalu so brez krasotic.

Išči si, mladina, cvetja,
ki ga zima ne umori,
ki ga vigradi, poletja
kras nikdár ne zapusti.

Čednost je to mično cvetje,
to zasadi si v srce;
v srečno pelje te zavetje,
kjer več cvetke ne vené.

M. va.

Pravljica o dveh rožah.

(Konec.)

se je spalo. Samo bela rožica ni mogla zaspati. Težke trpke misli so jo zadrževale budno.

Naenkrat pa je postalo svetlo — in glej, mesec je bil, ki je prišel in pokukal skozi okno.

Širok srebrn pas je vržel v sobo prav tja do bele rože, s katero se je prej tolikokrat ljubko zabaval. In rožica se je oveselila tega in je izprevidela, da ni tako pozabljena, kakor je mislila, in kopala se je v mehkem bledem sijaju.

Jeli pa bila res ta čarobna luč meseca, ki vzbuja onim, ki jo čutijo, čudovite misli in sanje, — bodi, kakor hoče; roži se je naenkrat zazdelo, kakor da sanja sen, čudovit in blag. Zdelo se ji je, da sta stopila v sobo dva angelca, dva mala ljubka angelca. Gole nožice so stopale po deskah, dolgi plavi lasi so jima viseli dol in v beli srajčki sta bila oblečena. Pristavila sta dva stolca k mizi, splezala na stolčka, približala svoja ličeca glavici rože in prav lahno sta jo poljubila, prav lahno na nežne listke in dehtečo čašo. In roža je zatrepetala in se stresla in pila poželjivo diš malih ustec in ni vedela, kako naj si razloži ta čudes.

Nato pa sta poskakala angelčka s stolov, odmaknila sta stolici in se smejala in izginila — kam? V sobico, kamor sta šla oba otroka spavat. Roža pa se je zdrznila... Kako je pač to mogoče — tadva, ki sta se ji zdela tako ljubka, da ju je imela za angelca — tadva naj bi bila v resnici onadva otroka? Ta misel ji je seveda pokvarila vso radost domnevanega snâ, kajti na tadva otroka je vsekakor hotela ostati jezna. Vendar pa se ni mogla ubraniti spominu, kako ljubko je bilo, ko so jo poljubila mala usteca. In ko je nastal dan in je čevljarjeva družina stopila v izbo, tedaj je roža odprla oči in je pogledala na otroka. Storila je to pravzaprav prvokrat, kajti doslej je imela vedno oči zanja zaprte.

In tedaj je tudi spoznala, da sta bila tadva otroka krasna, lepa otročiča s plavimi lasi in z velikimi očmi in s prijaznima ljubkima obrazoma — in ni bilo dvoma več, da sta bila tadva taista, ki sta ponoči vstala iz posteljice in sta skrivaj prišla poljubiti rožo.

Ko so čevljarjevi použili zajtrk, tedaj je rekel oče otrokoma: »Danes je lep dan; danes postavimo rožo na vrt.«

Pa sta vzela otroka lonca z rožo in sta jo nesla po stopnjicah navzgor, vun iz veže na vrtek pred hišo, ki je bil ograjen na cesto z železnim omrežjem, in tam sta jo postavila na tla na gorko jutranje solnce. Tedaj je mogla roža gledati na cesto in je videla vozove, ki so vozili mimo, in ljudi, ki so hodili po cesti gorindol, in to vse ji je bilo novo in lepo, in čeprav si tega ni hotela priznati, se je vendarle počutila prav dobro.

Zadaj za njo — prav tikoma zemlje — je bilo okno čevljarjevega stanovanja. Okno je bilo široko odprto in za oknom na visokem stolu je sedel čevljar in je šival. Roža ga je pogledala in videla je tudi noter v

izbo, kamor je ravnokar prijazno posvetilo jutranje solnce. In izba se ji ni več zdela tako žalostna kakor včera, ampak prav prijazna, in vse je bilo notri snažno, čisto in svetlo.

Potem pa sta prišla otroka iz sobe s šolskim zvezkom in s kameneno tablico in sta šla v šolo. In prišedša mimo vrtnega omrežja sta pritisnila obrazka nanje in sta prijazno kimala rožici in govorila: »Na svidenje!« In to se je videlo prav nežno in prijazno, čeprav si roža tega ni hotela pripoznati.

Ko je pa roža o tem premišljala, je naenkrat začula tenek glasek za seboj, kliče: »Dobro jutro, gospica rožica!« In ko se je ozrla, je zagledala malega kanarčka v lepi gajbici na odprtem oknu.

Imel je pa le-ta kanarček dvoje modrogledajočih, črnih očesec in mal, bel kljunček in s tem je rekel še enkrat: »Dobro jutro, gospica rožica! Dovolite, da se vam danes predstavim. Moje ime je Pipek.« In to lepo vedenje kanarčkovo je roži ugajalo. Prijazno se je poklonila in se spustila s kanarčkom v razgovor. Vprašala ga je, koliko je star in če je že dolgo pri čevljarjevih. Na to je pa vzdihnil gospod Pipek in dejal, da ni več mlad, da je star že eno leto in dva dni; predvčerajšnjim da je obhajal rojstni dan. Pri čevljarjevih pa da je že nad tri mesece in da upa, da bo pač ostal celo življenje pri njih. In ko ga je roža vprašala, če mu tu kaj ugaja, je zaokrožil oči in menil, da so to angelskodobri ljudje, zlasti otroka, in postal je tako ginjen, da je moral urno popiti požirek vode, ker drugače bi mu bile prišle solze v oči.

Solnce je vstajalo višje in višje in roži je že začelo postajati vroče. Tedaj sta pa zopet prišla otroka iz šole, vzela lonec z rožo in sta jo nesla v izbo, kjer je bilo senčno in hladno. In tako sta delala slednji dan in vedno tako naprej in sta storila vse, kar sta se domislila za rožo dobrega in koristnega.

Pri tej skrbnosti in negi, ki jo je uživala roža, je naenkrat vzkipelo njeno srce in novo čudovito življenje se je pojavilo v njeni krvi, in njen grmič je pogнал popek. Ko pa je popek čimdalje bolj silil vun in se je imel razcvesti, in so oči cele čevljarjeve družine v tistem pričakovanju gledale vanj, kdaj se bo to zgodilo, tedaj se je vzbudil še enkrat v srcu bele rože ves srd. Nikakor ni hotela dovoliti čevljarjevim tega veselja. In zato ni marala za nobeno hrano več in se je z vso močjo uprla silni naravi in glej — rast je prenehala, popek se ni razcvel in upanje ubogih ljudi se ni izpolnilo.

Zato so bili pa tudi silno žalostni. V tem času pa je prišel mimo gospodar hiše, zelo bogat človek, in je videl, kaj se je bilo zgodilo z rožo, in je rekel: »To sem si pač mislil. Kako pač more roža tu doli pri vas uspevati? Nekaj vam povem: jaz vam odkupim rožo in jo presadim na svoj vrt.« In ponudil je čevljarju vsoto, ki je bila še mnogo večja kakor ona, ki jo je bil plačal čevljar za rožo.

Čevljar pa je odvrnil: »Milostni gospod! Vse je res, kar trdite. A glejte, mi imamo rožo tako radi, in kadar jo gledamo, se nam zdi,

da imamo cel vrt pred seboj in zato — ako hočete oprostiti, bi jaz cvetko nekaj dni še rad obdržal, ako mogoče, požene še kak popek — in če ne bo zopet nič, no, potem vam jo pa prodam v božjem imenu.»

Ob teh besedah je hišni gospodar odšel, in videlo se mu je, da je nevoljen.

Roži pa, ki je to slišala, je šel zopet žarek sreče skozi dušo. Zopet je pričela upati, da pride iz zasovraženega podzemeljskega stanovanja. Samo hoteti ji bo treba; na vrtu bogatega moža jo čaka krasna prihodnost. In sklenila je, da se potruji zanjo.

Ko se je zopet znočilo in je že vse molčalo in spalo, tedaj je zopet nekaj priskakljalo v sobo — in bila sta sedaj zopet ista dva otroka kakor prej, z nagimi nožicami, oblečena v sami srajčki, kakršna sta prišla iz postelje, kakor dva mala angelčka. Toda topot se nista več smejala. Ko je posijal mesec na njuna obrazka, sta bila bleda in žalostna.

In prav kakor prej sta primaknila stola in sta splezala gor in — kakor prvič — sta poljubila rožo. Toda sedaj sta se solzila, in solze so padale roži v čašo. »Oh, sedaj pa nimamo prav nič več,« sta šepetala, »nimamo rože in nimamo vrta in nimamo sploh nič več.« In potem sta odšla zopet vun, nazaj v svoji postelji.

Ko sta bila odšla, je roža zaprla oči in izkušala zaspati. Toda spanca ni bilo. Na njenem srcu je nekaj žarelo in žgalo, in to so bile solze otrok, ki so bile padle nanjo.

Drugo jutro, ko je bilo še prav zgodaj in ljudje še niso vstali, čuj, je že pripihljal jutranji veter in je potrkal na okno.

Roža ga doslej še ni nikdar videla, odkar je prišla vun iz vrta, in se je zato njegovega prihoda močno razveselila. Veterček pa je prišel v izbo, popihal je prah s pohištva in orodja, šel semintja, in videlo se mu je, da je razburjen.

»Prihajam ravnokar od vaše sestre, rumene rože,« je pričel.

Tedaj je postala bela roža radovedna. Želela je zvedeti, kako se oni godi. Toda veterček, ki je bil sicer tako vesel dečko, je postal resen.

»Oh,« je dejal, »to je žalostna povest! Slabo se ji godi. Rože-têje, med katerimi stoji izgubljena, da jo je komaj razločiti od njih, so hude nanjo in jo sovražijo. V kratkem bo pa sploh njene slave konec.«

»Kako pa to mislite?« je zavprašala bela roža.

»I tako,« dé veterček, »ali veste, kaj so to kaprice?«

»Ne,« je dejala roža.

»Tako vidite,« nadaljuje zopet veter, »to so prav mali črni hroščki. So pa zelo dragi, in jih s posebnim veseljem goje bogati ljudje.

»Čemu pa jih rabijo?« vpraša roža.

»Igrajo se z njimi,« odgovori veter, »da si krajšajo dolgčas. Puste jih, da letajo po sobi, potem jih pa ujemó in si jih stavijo na glavo.«

»Čudno,« dé roža.

»Dà, res, toda moda je taka,« nadaljuje spet veter. »Bankirjeva gospa, da pokaže, da je v resnici najbogatejša v vsakem oziru, si hrani

— kar si pač lahko mislite — veliko množino takih hroščkov. Vsak dan rabi najmanj enega, večinoma pa po dva ali celó tri. Potem si jih posadi na glavo in jih pusti tam sedeti, da jo dobro ščipljejo in cukajo, kajti hrošči — kakor veste — imajo male, a ostre klešče. In potem začne gospa kričati in jokati toliko časa, da pride soprog. Ta ji mora vzeti hrošče z glave in jih vreči skozi okno — in s tako igro si preganjajo čas

Zgodaj se je treba vaditi.

bogatini dan na dan. Vedeti pa morate, da pridejo ljudem, ki si puste take hrošče na glavo, vsak čas vsevrstne neumnosti in misli v glavo, in tako je tudi bankirjevi ženi prišla misel v glavo, da so ji postale tēje dolgočasne in da bi na to mesto vsadila kamelije. To se bo tudi zgodilo, in kadar pride jesen, bodo izkopali tēje iz tal —«

»In kaj se bo zgodilo z njimi?« povpraša vsa v strahu bela roža.

»Stran jih bodo vrgli,« odvrne veter. »In uboga rumena roža, vaša sestra, bo tudi vmes. Razumete sedaj, zakaj sem tako žalosten?« — —

»Oh, dà,« je govoril dalje vetrec, videč belo rožo tako nemo, »vam se godi bolje. Za vas skrbijo in vas negujejo, in vam se ni treba bati črnih hroščkov, ker jih tu ni.« In nato je še enkrat vzdihnil in vzdignil rdeči suknjič in odplul skozi okno.

Bela roža pa je čisto obmolknila. Ko jo je bil jutranji veter že davno odpihal, se ji je še vedno zdelo, kakor da sliši besede: »Vi ste boljše zadeli!« In naenkrat je začelo v njenem srcu nekaj vihrati in šepetati, in ko je pogledala, kaj da se v njenem srcu godi, je zaznala, da je bil to čut sramote, ki se je bil naselil notri in udomačil.

Dà, rože je postalo sram. Kadar je pogledala dol v srce, vedno se ji je zdelo, da gleda nekaj nanjo in ji kliče: »Nehvaležnica!«

Nato pa je roža začutila, kakor da prešinja nov žar njeno telo: kot da je doslej spala in se je zdaj naenkrat vzbudila. In ko sta jo nesla danes otroka vun na predvrt, je z veseljem pila hladno čisto vodo, ki sta jo prilila, in je uživala mehko, črno vrtno prst, tako da ji je gospod Pipek zaklical: »Dober tek, gospica rožica, dober tek!« Roži pa se je zazdelo, da se je izpremenila cela njena notranjost v tekočo tvarino, njena kri in sokovi so se dvigali kakor kipeč studenec više in više, in komaj sta minula dva dneva, je že zopet pognala popek. Kakor očesce je gledalo boječe. In otroka, ki sta rožo vedno opazovala, sta skoro brez sape pritekla in poklicala starše, da vidijo, kaj se je zgodilo. In roža se je smehljala nemo in v tihem veselju. In glej, še drug popek je vzklik ta dan in za drugim še tretji, kot da se roža ne more izčrpati samega veselja, da more deliti in dajati. In ko je nekega jutra stopil čevljar z blede ženko in ljubima otročičema čez prag v sobo, je obstal kakor začaran pred krasno sliko: na mizi je stala lepa bela roža, ki je sklonila lepo glavico nad dvema mladima snežnobelima rožicama, ki sta bili čez noč vzklikli.

In roža se je priklanjala semintja. Z njenih usten pa je izhajal sladak vonj, ki je izpreminjal stanovanje ubogih ljudi v mal raj, in ko bi bili le-ti razumeli jezik cvetk, bi bili čuli, da je govorila roža: »Zaradi vaše ljubavi, v zahvalo za vaše dobrote.«

Po celi hiši se je glasilo veselo vpitje obeh otrok. Vse, kar je bilo v hiši, je prišlo gledat krasno čudo rože. In ko so ta dan prenesli rožo na vrtič, so mimoidoči začudenja obstajali. Tako je praznovala bela roža slavo svoje lepote.

Vse se je veselilo, samo hišni gospodar je bil nevoljen, in dušo mu je žgala in razjedala misel, da si je ubogi čevljarček upal odbiti mu njegovo željo in mu ni hotel prodati rože. In ker je srd — kakor splošno znano — prav nevaren plevel, ki se brzo razraste, ako ga ne odstraniš hitro iz srca, je ta srd moža dan za dnem bolj mučil in težil. In ko se je približala jesen, je sedela nekega dne čevljarjeva družina skrbipolnih

obrazov in objokanih oči doma. Hišni gospodar jim je odpovedal stanovanje in morali so vun.

To pa je šlo roži kakor ostra graja skozi dušo, kajti kdo drugi je bil pač kriv te nesreče, kakor ona? Kdo drugi pač?

In zopet je prišla noč in zopet z nočjo sen. Toda sedaj ne več prijazen in ljub kakor prej, ampak teman in strašen; ne več onadva otroka, ampak strahovit, težkosopeč starec. Prišel je opotekajočih se korakov in se je plazil v sobo, kjer sta imela otroka posteljci. Nikdar še ni videla roža kaj tako groznega, kakor je bila ta postava; nikdar še ni čula kaj tako strašnega, kakor je bil ta hripavi šepet, ki je prihajal iz brezzobih ust — in ko ga je videla roža stopiti v sobo, je otrpnila samega strahu.

Neki poseben rumenkast sijaj je plul okoli te pošasti, in pri tem sijaju je opazila roža, kako se je okrutnež sklonil čez otroka in stegnil svojo suho roko nad njiju glavici in kako je iz lepih malih obrazkov izginila vsa rdečica in je nanje padla blede bolelost. In tedaj se je rože polotila silovita bol. Vzdignila je glavico proti nebu in njena usteca so zašepetala: »Reši ju, moja uboga, nedolžna ljubljenca!« In z njenih tresočih se usten se je razlil po sobi blag vonj, kakor meglica se je razširil tudi po mali sobici. Takrat pa se je dvignil grozni starec, stopil vun in dejal roži: »Ne dehti tako sladko! Nimaš nikake pravice več, da tu ostaneš. To ti jaz prepovem, jaz: glad! glad! glad!«

Roža je pa še enkrat zaprosila in še bolj goreče vzkliknila proti nebu: »Daj, da jim povrnem, ubogim ljudem, vso ljubav, ki so mi jo izkazali; daj, da jim povrnem na najboljšem in najljubšem, kar imajo — na otrocih!«

Vedno močnejši in opojnejši je postajal blagi vonj vrtnice; vedno bolj strupeni so bili pa pogledi, ki jih je sikala pošast nanjo. Toda vse ni nič pomagalo: ni se mogla pošast ubraniti blagemu vonju, nič več ni mogla nazaj v sobico, ker se je sladki rožni vonj kakor zastor raztrnil med njo in vratmi — in naenkrat se je grdi starec ves omamljen umaknil iz sobe.

Nekaj dni potem pa je prišel revni čevljar, ki je tedaj dan za dnevom stikal za zaslužkom, veselega obraza domov, kajti našel je dobro službo.

»V najbogatejšem predmestju,« tako je pravil, »stoji hiša in je last nekega bankirja. In ta je baje najbogatejši mož v celem mestu.«

Z zanimanjem je čula bela roža to novico — tako nekaj znana se ji je zdela, in vendar ni prav vedela, zakaj.

Krasna hiša je bila res, kamor so se sedaj preselili čevljarjevi, in posestnik njen je bil silno bogat.

»Pomislite,« je rekel nekega dne čevljar, ko je vstopil v sobo k svojcem, »kako bogata je naša gospoda! Milostna gospa je dala izrvati vse rožne grme, ki so veljali več tisoč kron, da vsadi prihodnje leto tja kamelije. In glejte: vrtnar mi je podaril eno izmed teh lepih rož, ker je dejal, da je bolna in je ne more več prodati.« Pri teh besedah je vzel papir, kjer je bila zavita lepa rumena roža. Beli roži pa se je zazdelo, kakor da jo je zadela strela. Ta roža ni bila nobena druga kakor

njena sestra: rumena tēja. S to je bila skupaj zrastle in sanjarija z njo o lepi prihodnosti.

Tudi rumena roža je spoznala svojo sestro. Toda mogla se ji je samo velo in žalostno nasmehniti. Vsled krutega ravnanja je namreč zvenela in zbolela na smrt.

Tudi tej sta preskrbela otroka cvetlični lonci in sta jo postavila poleg bele rože. In ko je tēja videla poleg sebe sestro, ki je bila vsa srečna in ljubljena, je še enkrat ovila trudne roke okolu bele sestre in ji je govorila: »Glej, nekoč si me ti imenovala srečno in me zavidala. To je bilo v začetku najinih dni. Danes pa jaz tebe imenujem srečno in ti zavidam tvojo čast. To pa storim ob koncu svojih dni. Zato ima moja beseda večji pomen danes, kakor je imela veljavo tvoja takrat. In ker se moram ločiti z zemlje, ki mi je toliko obetala, pa tako malo dala, vzemi ti vso srečo, ki je bila nama obema namenjena, in živi v sreči dolgo in veselo, kajti vidim, da jo zaslužiš.«

Ko je bila to izgovorila, je nagnila rumena roža lepo glavico, in naslednje jutro sta otroka, ko sta vstopila v sobo, rekla žalostno: »O joj, rumena roža je usahnila.«

Potem je pa prišla sestrice bratca za roko in je rekla prav tiho: »Oh lej, kako je hudo naši roži — jokala je.« In zares je bilo tako. Solza je namreč stala v njeni čaši.

Tisti dan se je pa zgodilo še nekaj prav čudovitega: oči dečkove so postale namreč naenkrat velike in svetle, kakor še niso bile nikdar poprej, in nemo in topo je zrl na belo rožo, kakor da jo vidi danes prvo krat. Istotako nemo in brez besed je vzel svojo tablico in, vedno zroč na rožo, je začel risati. Sestrice pa je zrla vanj in tudi ni izpregovorila nobene besede. In tako sta sedela in sedela oba in pozabila na zajtrk in na vse. In šele, ko sta morala v šolo, sta vstala. Nato pa je vtaknil tablico v šolski zvezek, da ne bi nihče opazil, kar je napravil, in bilo mu je, kot da nosi sveto, globoko skrivnost s seboj.

Dva dni nato je pa sedel ubogi čevljar poleg svoje slabotne, blede žene in ji govoril tiho: »Minka — lej, Tončkov učitelj je govoril danes z menoj in mi je rekel, naj pazimo na dečka. Zadnjič da je bil nekaj videl pri njem, namreč rožo, ki jo je narisal. In on misli, da bi znal Tonček postati enkrat še dober slikar. Kaj praviš ti na to?«

Žena pa ni rekla ničesar; samo gledala je široko odprtih oči —

Čevljar je bil to govoril prav tiho, da bi ga nihče ne slišal —. Nekdo pa ga je čul, in to je bila bela roža. Toda tudi ta ni rekla nobene besedice. Samo neka slutnja ji je vstala v srcu, namreč ta, da je došel dar njenega vonja tam gori do pravega mesta in kakor da se je tam gori uslišalo, kar je bila prosila.

Kaj pa je postalo iz malega Tončka, bi radi zvedeli? To vam pa mogoče povem drugokrat.

(Po E. Wildenbruchu I. V.)

Tihi vrt.

Tihi vrt, ki ga imam v mislih, leži na gričku. Obdaja ga nizko ozidje. Na eni strani šumlja gozd. Svit poletnega dne ga osvetljuje. Večerna zlatordeča zarja se razliva kakor blesteč sen črez tihi vrt, da se leskečejo zlatočrkni napisi preprostih pokopaliških križev in malostevilnih spomenikov. »Pri Bogu je usmiljenje in pri njem je obilo odrešenje.« In vsi reki, vsi govore o usmiljenju in dobroti božji, o njegovi ljubezni do človeštva. Govore o boljših domovih v hiši Očeta, ki jo je pripravil onim, ki so mu zvesti do smrti. Usmilenost božja je, koder so našli zavetje prebivalci mirnega, tihega vrta.

Na gomilah cveto rože. Žareče, temnordeče, bledejšje, bele. Visoko in prelestno se vzdigajo, ovijajoč križ in naslanjajoč cvetne glavice na razpeto truplo Križanega. Vonja vse ozračje. Poleg rož cveto še vsakovrstne skromne cvetice, ki jih je zasadila ljubezen na tihe gomile. Sanjavo vzdigajo spominčice svoje modre glavice. V nedolžnosti zro bele lilije k nebu. »Goreča ljubezen« žari na grobovih, in reseda dehti skromno ob robu gomil. Astre in dalije cveto živobarvno kakor zunaj na vrtovih življenja.

Spavance pod težko grudo bi radovala vsa ta cvetna lepota. Našli so pa prostor, lep in miren, za zadnji počitek. In vendar ni izginilo življenje boječe od njih. Veje jablane se razpenjajo črez ozidje. Spomladí sipljejo cvetje nad gomile in jeseni jim natrošajo zrelega sadu. Doli v dolinici pa, kamor se ozira oko prosto in daleko, se razgrinjajo žitna polja kakor giblajoča se morska gladina. Tamkaj raste kruh in zoré poljski sadeži. Ti, ki tu spé, so nekdam tam sejali, obdelovali in pridelovali svoje življenje dolgo. Zemlja jim je nudila tudi mnogo bodičja in trnja, uživali so kruh v potu svojega obraza. Živel so svoje življenje, kakor je hotel Bog, v tihoti in preprostosti. Sedaj so v miru. Leže na prosti višini, v božjem vrtu, pod cvetovi lilij in rož. Gozd jim šumlja svojo pesem; ob potu šepeče skrivnostno lipa. Časih prinaša veter odmev nabožnih pesmi iz cerkve vunkaj. Tedaj plovejo glasovi kakor zlati pozdravi k spavajočim rajnim. Pesmi, ki so jih nekdam peli sami, prihajajo svečano k njim in blagoslavlajo in pozdravljajo vse, ki počivajo v miru.

Lepo je v tihem vrtu. Posebno tedaj, ko leskeče zadnje zlatožarko solnce na večernem nebu in šumlja gozd svojo pesem. Kakor radosten otrok pluje sapica črez cvetje. Rože se sklanjajo in lilije polnijo svoje čaše z zlatom. Skrivnosten šepet se širi med spomeniki. Šepet o boli in bridkosti, ki je prestana, o domovini duš v drugem življenju, o Jeruzalemu gori — o rajskem krasu. Šepet o velikem dnevu zbujenja in vstajenja, ki bode enkrat prišel za vse — — —

Fr. Zupančič.

Samo rože še ...

Stanujem visoko v tretjem nadstropju predmestne hiše, pri stari zanimivi ženici. Ko sem prišel vprašat, če oddá sobo, me je molče premerila od nog do glave in prostodušno vprašala: »Ali ste pošten človek?«

Skoro smeh me je posilil in obsodil sem se tako: »Do sedaj sem imel še malo opravila s svetom in on z menoj in mislim, da tudi med nama ne bo navzkrižja.«

Pokazala mi je ženica sobo, zelo snažno in v največjem redu. Na oknih je bilo polno rož in celo ob peči je stala polica z rožami.

»Tu je kakor v vrtu,« sem opomnil.

»Ali ljubite rože, gospod?« je vprašala žena z zanimanjem.

»Ljubil sem jih od nekdaj.«

»No, potem sem zadovoljna z vami. Kdor ljubi rože, gotovo ni slab človek. Meni so edino veselje in zabava. Ne veste, koliko sem jih imela včasih. Cela hiša je bila v cvetju, poleti in pozimi je bilo vse zeleno. Takrat smo bili še na deželi in smo imeli svoj vrt. Lepi časi so bili. Menda se ne povrnejo taki dnevi nikdar več. Veste, imela sem že na stanovanju več gospodov, a malokateri je ljubil rože. Zato mi tudi niso bili všeč. Eden, na primer, je hodil pozno v noč domov, in zgodilo se je, da mi je v temi polomil cvetje. Ali je bil vrtoглаv ali nepreviden — ne vem. Ko pa se je to ponavljalo, sem mu odpovedala stanovanje.«

Potolažil sem jo, da je v tem oziru pri meni brez skrbi. Bila je tega prav otroško vesela. Povedala pa mi je tudi takoj zgodbo svojih rož in življenja obenem.

»Ne veste, koliko in kako lepih vrst sem imela prejšnje čase. Takrat smo bili še na deželi. Moj pokojni mož je kot vpokojenec kupil na deželi majhno hišico z vrtom, njivico in travnikom. V tistem kraju je bilo letovišče, a drugače čisto kmetiške razmere. Lepo smo si uredili svoj dom, in žalost mi napolni srce, če se spomnim nanj. Vrt in njivica sta bila moja. Vse sem sama obdelala. Zlasti vrt. Nikomur drugemu nisem zaupala tega dela. Najlepše cvetice daleč naokoli sem imela jaz. Vse se mi je čudilo, celo mestni vrtnarji so me hodili izpraševati, kako gojim to ali ono cvetico, da tako lepo uspeva. Imela sem pač srečo. Drugi nikdar niso imeli takih uspehov. Izletniki so mi pokupili poleti vse, kar sem imela odveč. Dobila sem vedno lepe denarce za svojo lepo zabavo. Poleg tega sem pridno šivala, mož pa je gojil čebele, in živela sva na stara leta prav zadovoljno in srečno. Prav tako starost sva si v življenju zasanjala. Še danes se spominjam, kolikokrat sva prejšnje čase o tem govorila, in izvršilo se nama je res vse po načrtu. Do gotovega časa namreč. Pozneje pa je prišlo drugače ... A, gospod, jaz vas gotovo zadržujem. Pa povem drugič.«

»Nikakor ne, zanima me vaše pripovedovanje.«

»No, pa povem vse. Pozneje mi je mož umrl. Tako lahko je umrl kakor novorojeno dete, ki nima še grehov, ne polne zavesti. Spomladi je pokašljeval okrog čebelnjaka, poleti je vidno hiral in jeseni zvenel kot list na drevesu. Edino tolažbo sem imela v tistih težkih dneh pri svojem sinu, ki je takrat ravno dovršil mestne šole. Obljubljal mi je, da bo skrbel zame, ko dobi službo. Veselilo ga je v veliko mesto, na Dunaj, in nisem mu brnila. Oče je vedno rekel: 'Nič siliti, karkoli si izbere, to naj vleče, težko ali lahko; saj si je izbral sam'.

Tako je odšel jeseni na Dunaj, jaz sem pa ostala sama na svojem domu, pri svojih rožah. Strahovito sem trpela tiste čase. Vse me je spominjalo vedno moža in najine zadovoljnosti, ki se je tako nenadno skalila. Mislila sem vedno, da bo vendar tudi mož dočakal dan, ko bo lahko rekel, da je vse uredil na tem svetu. Tako pa je ostal še sin, najino upanje, ki bi bil še rabil časih resne moške besede. Po moževi smrti mi ni bilo več obstanka na deželi. Pa tudi zaslužek je postajal vedno manjši. Sin pa je takoj prve mesece zahteval zase take vsote, da sem se zbala, kako jih bom spravljala skupaj, če bo šlo tako naprej. V mestu sem si upala več prislужiti, ker se pri boljšem delu tudi lahko več računa, medtem ko se morajo vaške šivilje truditi napol zastonj.

Toda, kaj bo s hišo, mojim vrtom in rožami? Te misli so mi vedno hodile v spomin. Da bi bila mogla vzeti vsaj kosček vrta s seboj, pa bi bila zadovoljna! In hišica! S kako težavo smo jo kupili, zdaj naj bi jo pa kar tako prodala? To mi ni dalo srce. A prišle so še večje težave, ki so me v to prisilile. Sin je zahteval vedno več denarja, ki sem mu ga morala redno pošiljati. Toliko pa nisem mogla več prislужiti. Tako je rastel dolg na hiši in jo izpodkopaval. Morala sem se odločiti, da prodam hišo. Prvi sneg je padal, in zelo žalosten dan je bil zunaj, ko sem se selila v mesto, zapuščajoča svoj ljubljeni dom za vedno. Še enkrat sem šla po snegu čez vrt, in voznik je pognal. Tako sem se preselila v mesto zaradi sina. Tu sem zaslužila več, in denar, izkupljen za hišo, je tudi nekaj zalegel.

Sinu sem večkrat pisala, naj ne pozabi, da sem zaradi njega prodala svoje najljubše, hišo in vrt. Upala sem vedno, da pride zopet čas, ko bom z njegovo pomočjo lahko zopet kupila to nazaj.

A prišlo ni tako, kot sem želela. Sin je res dovršil študije, a do naše hišice mu ni bilo več. Kmalu se je poročil, zato tudi nisem upala na njegovo izdatno pomoč. Nekega dne sta me prišla z ženo semkaj obiskat. Čuden je bil ta obisk. Rada bi se bila z mlado ženo kaj pomenila, a ona ni znala mojega, in jaz ne njenega jezika. Saj pravim, svet človeka popolnoma odtuji domu. Vsaj nekatere, ki so preslabi, da bi se ustavljali zankam. Z mojim sinom je bilo tako. Prav milo se mi je storilo, ko nisem mogla govoriti z njegovo ženo.

Tako životarim zdaj pod to streho. Rože so mi edina zabava v teh prostorih. Ne veste, koliko potaknjencev imam še v kuhinji in koliko lončkov sem letos že prodala. Saj mi pa tudi ni ostalo drugega kot edino

rože še ... Prosim vas tedaj, da boste pazili nanje, ker mi je zelo hudo, če mi jih kdo polomi.»

Tako sem se naselil pri dobri ženici. Vsa okna so vedno v cvetju in z veseljem opazujem ženico, s kakim veseljem goji svoje ljubljenske.

Maksimov.

Stric Andrej.

(Slička iz mladih dni.)

I.

Dolgo je že, dolgo tega, a še dobro se spominjam vsega ... Jesen se je poslavljala od nas. Gori na lehi ob grudasti poti, vodeči preko griča na naše pokopališče, smo stali otroci. Veseli smo bili vsekdar — ta dan pa smo molčali, gledali po cesti in čakali. Ravno je zazvonilo pri cerkvi, počasi, svečano, a vendar ne tako veselo kot po navadi.

Stisnjeni smo stali tu, mraz je pretresal mlada telesa, pogledovali smo se drug drugega, in iz oči nam je sevala žalost, resnost glasov iz zvonika.

»Zdaj, glej, gredó!« je vzkliknil tovariš. Tiho je izustil te besede, kot bi se bil bal, da se ne izpremene v jok.

In res, gor po poti se je pokazal izprevod. Majhen je bil, in to ga je delalo žalostnega v naših očeh. Kakor po navadi so stopali ljudje, gledali podse na grudasto pot, na ravno plan, in zdelo se nam je otrokom, da razumejo tudi njih resni obrazi vso to žalost v naravi. Gotovo žalujejo tudi oni za dobrim stricem Andrejem. Saj se poslavlja sedaj od njih, odhaja tja daleč, v deželo sreče, o kateri nam je znal toliko povedati.

Kot je prišel, je izginil izprevod. Ljudje so stopali zamišljeno; le malokdo je pogledal k nam na leho. Gori za gričem so izginili ljudje, in nič več ni bilo videti krste. A naše oči so jo še gledale, še dolgo, dolgo. Gori smo stali, zrlí na ono stran in nič veselja ni bilo v naših očeh. Tiho smo se razšli.

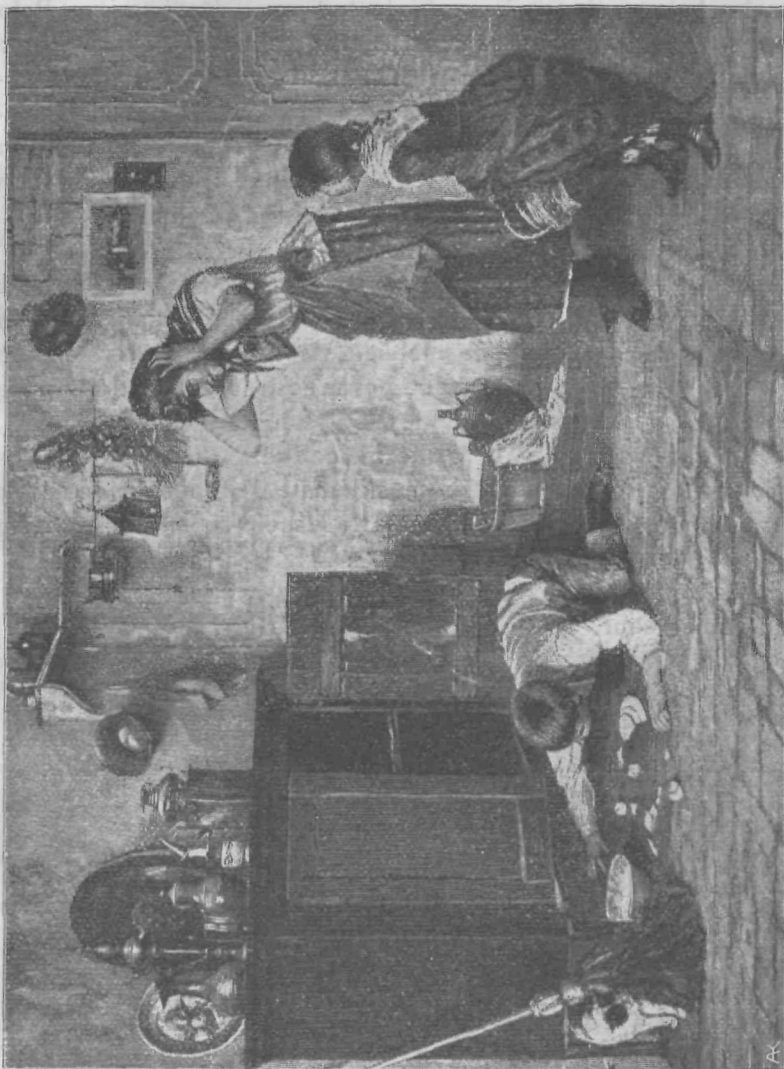
* *

Stric Andrej, kam si vendar odšel?

Sedaj, ko je prišla mamka zima, tebi toli priljubljena, ko bi sedeval ob gorki peči, gledal na snežne kosme v zraku in mislil na pravljice, ki bi nam jih bil potem povedal! Kam si odšel? Na potovanje, daleč, daleč? Kdaj se vrneš? Nikoli?

Ej, stric, ostal bi bil še! Še bi bil ostal pri nas, saj smo te ljubili. Kdo nam bo pravil pravljice, one lepe pravljice, kot si jih znal ti? Kdo? Glej, zima je tu, in ne bomo znali kam, ko te ni!

In pride pomlad, mehka in vesela, ko zazelené gorice in zažari solnce, komu prinesemo cvetk? Tebi —? Morebiti res, toda ne bodo se

Oj nerodnež, kaj si naredil!

igrale tvoje vele roke z njimi, ne bodo nam govorile o njih. Na grobu bodo stale žalostne, venele.

In poleti, ob onih lepih večerih, veš, ko smo sedeli na čoku pred vašo hišo? Kam pojdemo? Kdo nam bo govoril takó lepó, kot si znal ti! Zvezdice bodo sijale, smehljale se nam bodo — a ti?

Striček, kam si vendar šel, zakaj si nas zapustil? — — —

II.

Umrla je jesen, žalostna in turobna. Dolini je zapustila svoj sivi plašč. Raztezal se je z ene strani doline na drugo, zagrinjal nebo in kot bi iz dolgega časa ne vedel delati drugega, je jel spuščati kosmiče na zemljo. Majhne snežne kosmiče, ki se takó ljubko lovijo po zraku.

Jeli so padati, komaj vidno izpočetka, gosteli so bolj in bolj, in kot bi se sivo nebo balo zanje, se je spuščalo tudi ono niže in niže. Polumrak se je razprostrl po dolini in vasi, in snežni kosmiči v tem mraku so bili podobni letečim lučkam, ki so padale na tla, se zgrinjale, naraščale — —

Otroci smo stali pri oknu, gledali to vrvenje, in v duši nam je postajalo radostno. Zavriskali bi bili, leteli tja na belo plan in se igrali s tistimi mehкими kosmiči. Tekali bi bili, gledali v nebo, zbirali kosmiče visoko v zraku — vsak svojega — in jih izkušali vloviti.

Ej, le padaj, snežec, belí snežec, zasipaj dolino! Jutri posije nate svetlo solnce, in tedaj pohitimo k tebi, se poigramo s teboj. Le padaj! —

Snežilo je ves dan, snežilo tudi ponoči. Ko smo vstali zjutraj in pokukali skozi okno, se nam je zasmehljala ravan doli pod vasjo. Siva in mračna je bila prej — praznično bela, nežna je trepetala sedaj v jutranjem solncu, kot trepečejo srebrni valčki v potoku, ko pokuka k njim skozi veje samotnega žarka. In te male vaške hišice, kako so se stiskale k tlom; debelo plast snega na temenu so se sklanjale kot betežen starček pod težkim bremenom. A gledale so vendarle veselo, njih okna so nagajivo pomežikovala, češ, kaj pa mi!

Tedaj je zavladovala razposajenost v naših srcih — — —

Haló, kje so sani? Kje? Vun, v mehki snežec!

(Konec prih.)

Živali.

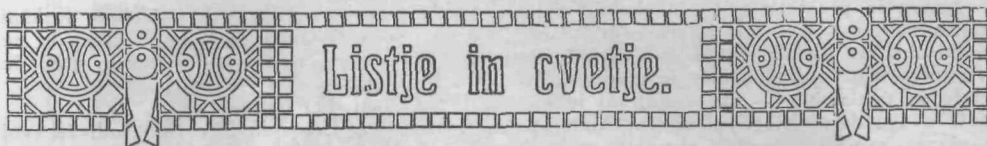
18. Medved.

Sin svobode in goščave,
medved trde je postave,
ali v sili tudi uren,
brž zbeži kot v luknjo muren,
spleza tudi na drevó,
ali splava čez vodó.

Medved tudi je umetnik,
če človekov je ujetnik.
Človek, ta krotilec vsega,
k plesu sili tudi njega;
on pa, žalosten, okoren,
sili vendar je pokoren,
svojo zataji naravo,
ljudstvu krutemu v zabavo.

Maksimov.

Modrost v pregovorih, domačih in tujih.

Koza.

Koza je kravica ubožcev.
 Koza se mora pasti tam, kjer je privezana.
 Stara koza se težko odvadi lizanja.
 Bog že vé, kateri kozji rog odbije (rep kratí).
 Ko bi nekim dal večni Bog, vse bi ugnali v kozji rog.
 Čas vse v kozji rog užene.
 Reka: Je zvít kakor kozji rog.
 Koza se hoče z levom boriti.

Koža.

Ne prodajaj kože, dokler medved v brlogu tiči.
 Ako levja koža ni dovolj, še lisičjo poišči.
 Reki: Debelo kožo imeti.
 Za kožo mu gre.
 Iz kože bi skočil.
 Iz ene kože ne morem v drugo.

Kožuh.

Topel kožuh je boljši nego ves rod.
 Kaj mi pomaga kožuh, če je zima minila.
 Kdor poleti obrabi svoj kožuh, ga bo zeblo pozimi. (O nepotrebnih stroških.)

Kraj.

Kraj, kjer ni prostora za čednost, je noč brez zvezd.
 V vsakem kraju se vidi jasno in temno (oblačno) nebo.
 V enem kraju dežuje, v drugem solnce sije.
 Vsak kraj ima svoje šege.
 Ni kraja, kjer bi ne bilo ušesa in očesa.
 Nihče ne more biti hkrati v dveh krajih.
 Kdor hoče biti v vsakem kraju, ni nikjer.
 Rek: Bomo govorili na drugem kraju. (V sodniji.)

Kralj.

Dober kralj je blagoslov za svojo deželo.
 Dober kralj, ki zna vladati samega sebe.
 Vsem tudi noben kralj ne more ustreči.
 Kralj je živa postava.
 Kraljevi služabniki so gospodje.
 Jaz hočem biti kralj, je rekel trnjev grm drevesom.
 S kraljem se ni šaliti.
 Kralj je mrtev, živel kralj!

Rek: To je nov kralj, ki za Jožefa nič ne vé. (Dobrote so kmalu pozabljene.)

Krasti.

Krasti je zadnje (najslabše) rokodelstvo.
 Ko bi nihče ne skrival, bi nihče ne kradel.
 Kdor laže, ta krade. — Krasti in lagati hodi po istih stopnicah.
 Kdor zna krasti, zna tudi skrivati.
 Kdor enkrat krade, se imenuje za vedno tat.
 Rek: Bogu dan (čas) krade.

Krava.

Krava pri gobcu molze.
 Če krava veliko veka, ima malo mleka.
 Majhna krava, pa dobro molze. (Mali, pa izdatni prihodki.)
 Črna krava ima (vsaj) belo mleko. — Krava črna, mleko belo.
 Ni na tem, kako se krava imenuje, da le dobro mleko daje.
 Večja slava kakor krava.
 Ena krava je ubožcu toliko kot bogatinu cela čreda.
 Eden dobi kravo, drugi pa še repa ne.
 Nikomur se ne more krava vzeti, če je nima.
 Najprej štalico, potem kravico.
 Kravo lovi za roge, ne za rep.
 Kdor bo kravo vračal, ta bo oves plačal.
 Ko je krava iz hleva (ušla), se (zastonj) zapirajo vrata.
 Ko je krava dovolj pila, tedaj neha. — Krava vé, kdaj ima zadosti. (O čitek pijancu.)
 Če se o kravah govori, misli strojar na kože.
 Ako je šla krava, naj gre še tele.
 Vsaka (tudi največja) krava je bila nekđaj tele.
 Kdor ima sedem debelih krav, utegne dobiti še sedem mršavih.

Krčmar.

Krčmarja ni treba vprašati, če ima dobro vino.
 Berač ne živi od ene hiše, ne od enega človeka krčmar.

»Sanje.«

Pravijo, da sanja mladina ponoči in podnevi. Ponoči spi in sanja, podnevi pa bedi in sanja o prihodnosti, o sreči in o vsakovrstnih mogočih in nemogočih rečeh. Pogacarjev Pepe na primer vedno sanjari o

bogastvu in prešteva koše in skrinje polne zlatih cekinov, srebrnih tolarjev in kronic; za drobiž se še ne zmeni ne. Kopitarjev Vinko pa zida v sanjah hiše in gradove, vse zlate in pozlačene — kaj čuda, saj je njegov oče zidar. Njegova sestra Anka pa sanja in sanjari o polnih skrinjah najlepše obleke.

Sanje so pa laž. Revez je, kdor jim verjame.

Brodarjev Janezek ima pa resnične sanje. Ali res? Res, res! Zato pa — da se zatečem po pomoč k slovenski slovnici — njegove sanje spremene tudi spol in število, torej so čisto posebne vrste »sanje«.

Janezkov oče je tesar. Kaj je torej bolj verjetno, kakor da tudi Janezka zanima tesarje. Polno hišo lesa navleče, potem pa z očetom tešeta: oče s sekiro, Janezek z nožem; oče debel hrastov les, Janezek pa drobne jelševe šibe; oče za denar, Janezek pa zastoj. Včasih pač tudi Janezek kaj dobi, pa po navadi ni vesel. Kako neki, če se z nožem vseka in mu priteče kri. Kdo bo tega vesel! Včasih se pa Janezek tudi rad kam potepe. Ko pride domov, ga pa vprašujeta oče in mati: »Kje si pa vendar hodil?« Včasih pa: »I, kje si se pa zopet potepal?« Janezek ves v zadregi ne ve, kaj naj odgovori. »Tja gor sem šel, za našo njivo, pa je prišel Podobarjev Tone, pa je dejal, da bova šla dol na travnik, pa je oba srečal Kodrov Tine, pa smo šli vsi trije nazaj h Kodrovemu studentu, tam nas je pa dobil Petrov Jože, pa je vse tri zapodil. Jaz sem pa tekkel vun na polje, Tone pa not proti domu, Tine pa not...«

»To je samo prazno klobasanje,« posežejo vmes oče, in Janezku se takrat ne godi ravno najbolje.

Klobasanje ima pa tudi svojo dobro stran. To pa se zgodi navadno samo pozimi, kadar pri Prodarih zakoljejo prešiča. O, tisto klobasanje, tisto je pa vsem všeč! To nas pa že tudi spominja na veselo zimsko drsanje.

Kadar gre Janezek s svojimi tovariši v šolo, ga pa včasih Podobarjev Tone malo razdraži, ali pa Kodrov Tine malo razjezi, tedaj se pa začne ravsanje in kavsanje, ali kakor sami otroci pravijo »ravs in kavs«, da je groza. In da je ta boj še hujši, zgrabijo drug drugega za lase in tedaj se prične za nameček še lasanje. No, čez pet minut so pa zopet prijatelji. Če so bili pri tem lasje kaj zmršeni, jih hitro poravna česanje.

V šoli imajo pa otroci poleg drugih predmetov tudi vsak teden po trikrat pisanje in vsak teden po dvakrat risanje. Pisanje prizadene Janezku marsikako bridko in hudo uro, risanje ima pa jako rad.

Pa je pisanje vendar bolj potrebno. Kakšni reveži so v sedanji vojski tisti vojaki, ki ne znajo ne brati, ne pisati! Janezek, glej, da ne boš tak!

»O, saj ne bom.«

Saj res. Letos hodi v šolo tudi že tvoj manjši bratec Mihec. Kaj bo, če te bo prehitel! Mihec je zares priden učenec. Zato se je pa pričelo med bratoma hvalevredno kosaanje, kdo bo bolj priden. Najbolje bo pa, če bosta oba pridna.

Pa še nekaj ne smem pozabiti. Pri krščanskem nauku se uči Janezek, kako potrebno je kesaanje. O, da bi nikdar ne pozabil, da je pravo kesaanje ključ do nebeških vrat! Če to veš, Janezek, boš srečno prebil boj življenja in boš vedno vesel gor pri ljubem Bogu. Tvoje kesaanje se bo izpremenilo v večno radovanje. Če drugače, bo pa kresaanje v peklu.

J. E. Bogomil.

Dopolnilna naloga.

Vsaki izmed naslednjih besedi pridenite po eno črko in uvrstite tako, da bodo pridejane črke po vrsti navzdol povedale navaden vzklík navdušenja, nove besede pa pet živali:

1. rjav — 2. senca — 3. laže —
4. lasec — 5. vas

Nove zastavice.

(Priobčuje Peter Petrič.)

21. Dve sestri človek ima;
kar ena dá,
naj druga ne zna.
22. Pol je črn, pol je bel,
vendar eden sam in cel.
23. Z desne v daljni svet pelja,
z leve v daljni svet reglja.
24. Kdo neki tako bi požrešen bil,
da bi še črno tinto pil?
25. Vrh glavé sebe je.
26. V žalni suknji organist je,
vesele drobi, ko poganja listje.
27. Dva moža,
z desne, z leve orjeta,
nista dva.
28. Dam ti kolač:
ga jesti češ,
zobe si štreš.
29. To je kaj čudno drevo,
samih ježev polno.
30. Kako je drevesu ime:
vsi listi se ene veje držé.

(Rešitev in imena rešilcev v prih. številki.)

»Vrtec« izhaja 1. dné vsakega meseca in stane s priložo vred za vse leto 5:20 K,
za pol leta 2:60 K. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Pred škofijo št. 9.